

ماحولياتي ۽ سماجي انتظام جو منصوبو (اي ايس ايم پي) برسات / ٻوڏ متاثر روڊن جي بحالي لاءِ، ضلعو مٽياري

سندھ فلڊ ايمرجنسي بحالي پروجيڪٽ (ايس ايف اي آر پي)

پروجيڪٽ تي عملدرآمد يونٽ
ايس ايف اي آر پي - پي آءِ يو

مئي 2023

ايگزيڪيوٽو خلاصو

2022 جي مون سون جي موسم صوبي ۾ تيز برساتن سان گڏ درياھه جي وڏي ٻوڏ سان گڏ آئي. 2022ع جي چوماسي واري موسم صوبي ۾ تيز برساتون آيون، جنهن سبب درياھه ۾ تيز وهڪري آئي. مختلف ضلعن ۾ 900 ملي ميٽر برسات رڪارڊ ڪئي وئي آهي. سنڌو درياءَ ۾ تيز برساتن ۽ مقامي برساتن سبب ان جو وهڪرو 0.6 ملين ڪيوسڪ کان مٿي رڪارڊ ڪيو ويو. ڪيرٿر جبل مان نڪرندڙ جبل طوفان سبب ڪوٽڙي بئراج وٽ وڏي ٻوڏ برقرار آهي. ٻن مهينن جي برساتن ۽ سنڌو درياھه ۾ آيل ٻوڏ انساني جانين، چوپائي مال، فصلن، گهرن، خانگي عمارتن، صنعتن، روڊن، آبپاشيءَ جي سرڪاري اڏاوتن کي تمام گهڻو نقصان پهچايو. درياھه جي حفاظتي بندن (بندن) ۽ نيڪال جا نيت ورڪ، ۽ ريلوي.

سنڌ فلڊ ايمرجنسي ريهيبلٽيشن پروجيڪٽ (SFERP) برساتن ۽ ٻوڏ متاثر علائقن جي متاثر ضلعن، تعلقن ۽ UCs ۾ ڳوٺاڻن (فارم ڪان مارڪيٽ) روڊن جي بحالي/بحالي ڪندو. پروفائيل کي وڌائڻ، ڪراس-ڊرينج ڍانچي جي مناسبيت سڀ عنصر آهن جيڪي آبپاشي/يا ٻوڏ لچڪدار ڊيزائن کي منهن ڏيڻ لاءِ سمجهيا وڃن ٿا. فرش جي جوڙجڪ نمبرن ۾ سڌارو هڪڙو اضافي فائدو آهي.

موجوده انوائرمينٽل اينڊ سوشل مئنيجمينٽ پلان (ESMP) جي ماحولياتي اثرن ۽ گهٽتائي جي نمائندگي ڪري ٿو جزو 1: انفراسٽرڪچر جي بحالي، ذيلي جزو 1.2: مٽياري ضلعي ۾ ٽن روڊن جي بحالي.

سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪشن پلان (SEPA) سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪشن پلان (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي مطابق، ذيلي پروجيڪٽ ڪيٽيگري شيڊول II جي تحت اچي ٿو. F - ٽرانسپورٽ 3. هڪ کان وڌيڪ موجوده روڊن جي بحالي يا ٻيهر تعمير يا تعمير. شهري علائقن ۾ ڪلوميٽر ۽ ٻهراڙي وارن علائقن کان 5 ڪلوميٽر کان وڌيڪ“ (صرف 2 روڊ 5 ڪلوميٽر کان وڌيڪ آهن). تنهن ڪري، سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪشن پلان (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪٽ، 2014 جي مطابق ابتدائي ماحولياتي امتحان (IEE) جي ضرورت پوندي.

بحالي/بحالي جا ڪم موجوده راءِ آف وي (RoW) تائين محدود آهن، تنهن ڪري، تجويز ڪيل منصوبي ۾ ڪجهه ننڍا ناڪاري ماحولياتي اثر پوندا، جيڪي واپس ڪري سگهجن ٿا ۽ مختصر مدت سان سائيت-مخصوص آهن. تنهن ڪري، هي ذيلي پروجيڪٽ SFERP جي ESMF تحت اعتدال پسند خطري جي درجي ۾ اچي ٿو. ماحوليات ۽ سماجي انتظام جو منصوبو (ESMP) ان مطابق تيار ڪيو ويو آهي ته جيئن وچولي سطح جي ضرورتن کي پورو ڪري سگهجي.

ان کان علاوه، ذيلي پروجيڪٽ جي اسڪريننگ چيڪ لسٽ ذريعي ڪئي وئي جيڪا ماحولياتي ۽ سماجي مسئلن کي ڏيکيندي. انفرادي چيڪ لسٽن کي ڀرڻ لاءِ سروي ڪيا ويا ۽ سروي دوران نوٽ ڪيل ماحولياتي ۽ سماجي خدشن جو خلاصو. تجويز ڪيل پروجيڪٽ جي بحاليءَ جا ڪم مقرر ڪيل RoW اندر متوقع آهن. ڪوبه عوامي انفراسٽرڪچر يا تجارتي سرگرميون RoW اندر موجود نه آهن. جڏهن ته اڻ سڌي طرح اثرن جو جائزو ورتو ويو آهي 200 ميٽر/656 فوٽ بفر زون جي تجويز ڪيل روڊن تي (100 ميٽر/328 فوٽ هر پاسي کان سينٽرل لائين). بحاليءَ جي ڪمن جي وڻن کي نه پٽيو ويندو ۽ نه وري ٻيهرائڻ جي ضرورت پوندي ڇو ته موجوده RoW تجويز ڪيل بحاليءَ جي ڪمن لاءِ استعمال ڪئي ويندي. ذيلي پروجيڪٽ جي علائقن جي ويجهو (500 ميٽرن جي اندر) ڪوبه آثار قديمه وارو ماڳ نه ڏٺو ويو ۽ پيش ڪيل ذيلي پروجيڪٽ جي سائيتن تي يا ويجهو ڪوبه فني ثقافتي وسيلو نه ڏٺو ويو جيڪو شايد تعميراتي سرگرمين کان متاثر ٿي سگهي. تعميراتي علائقي ۾ ڪوبه قبرستان موجود ناهي. ڪيتريون ئي آباديون تجويز ڪيل بحالي جي ڪمن جي ويجهو پر RoW کان ٻاهر ڏٺيون ويون. تعميراتي مرحلي دوران، ڪجهه سماجي طور تي حساس رسيپٽرز جهڙوڪ مسجدون، اسڪول، بنيادي صحت يونٽ قبرستان، وغيره اڻ سڌي طرح متاثر ٿي سگهن ٿا پر اهو اثر عارضي ۽ پوئتي موٽڻ وارو آهي جيڪو گهٽ اهميت سان مختصر مدت (گهٽائي جي قدمن کي اپنائڻ سان). تجويز ڪيل ذيلي پروجيڪٽ واري علائقي جي ويجهو ڪوبه محفوظ ٻيلو نه ڏٺو ويو. جيتري حد تائين ذيلي پروجيڪٽ جي ايراضيءَ جو تعلق آهي، انهن پنهي نباتاتي ۽ ٻوٽن جي ڪنهن به قسم جي خطرناڪ يا خطري واري نسل کي ذيلي پروجيڪٽ جي سائيتن تان رڪارڊ نه ڪيو ويو آهي.

تجويز ڪيل سب پروجيڪٽ جا علائقا اوڀر سنڌ، ضلعي مٽياري ۾ آهن. ذيلي پروجيڪٽ جو علائقو زون A 2 ۾ اچي رهيو آهي، جنهن ۾ چوٽي گرائونڊ ايڪسيلريشن 0.08 (PGA) کان 0.16 تائين مختلف آهي (پاڪستان بلڊنگ ڪوڊ آف پاڪستان، 2007).

گندگي روڊن تي گاڏين جي ٽرئفڪ ڪجهه مٿي جي اخراج ۽ شور آلودگي جو سبب بڻائيندو آهي جنهن جو اثر ڪافي مقامي آهي. گاڏين جي نڪرڻ واري پاڻپ مان خارج ٿيندڙ مکيه آلودگي جا ذرات، ڪاربن مونو آڪسائيڊ، سلفر ڊاءِ آڪسائيڊ ۽ نائٽروجن آڪسائيڊ آهن. اهي اخراج عام طور تي روڊن جي ڀرسان هوا جي معيار کي متاثر ڪن ٿا. بهرحال، تجويز ڪيل منصوبي جي مداخلت واري علائقي ۾ روڊن تي ٽريفڪ نيشنل هاءِ ويز يا ٻين وڏن روڊن جي ڀيٽ ۾ گهٽ آهي. مٿاڇري ۽ زميني پاڻي، فضائي هوا ۽ شور جي ڇاڄ تعمير جي شروعات کان اڳ ٺيڪيدار پاران-SEPA منظور ٿيل ليڊ ذريعي تعميراتي سپروائيزري ڪنسلٽنٽ (CSC) جي رضامندي سان ڪئي ويندي.

درياهه جي ٻيلن ۾ گهڻو ڪري ملندڙ ٽنن ۾ شامل آهن هاگ ڊيئر، واٽلڊ بوئر، مڇي مارڻ واري ٻلي، جهنگل ٻلي، ننڍي هندستاني سيوت، انڊين ڪرسٽڊ پورڪپائن، لومڙ، ريگستاني ٻلي، هموار ڪوئيڊ اوٽر، پام اسڪوائٽل ۽ خرگوش

Avifauna ۾ پارٽريجز (ٻئي پوري ۽ ڪارا) (*Perdix perdix*، *Melanoperdix niger*) اچي ڳل وارو بلبل (*Pycnonotus leucogenys*)، ننڍو ناسي ڪبوتر (*Streptopelia senegalensis*)، ڪارو-تاج وارو فنچ لارڪ (*Eremopterix nigriceps*)، لارڪ (*Eremopterix nigriceps*) شامل آهن. (*cheleensis*)، انڊين شارٽ-پينڊ لٽڪ (*Alaudala raytal*)، ننڍو سفيد گلا (*Sylvia curruca*)، عام اڇو گلا (*Sylvia communis*)، گهر جي پيڙ (*Emberiza striolata*)، گري-نيڪڊ بونٽنگ (*Emberiza*) (*buchanani*)، ۽ (*crested lark (Galerida) cristata*). ڪجهه علائقن ۾ هوبارا بسترد (*Chlamydotis undulata*) سائيبيريا مان لڏپلاڻ جي موسم ۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ريب ٽائلس ۾ مانيٽر (*Varanus*) ۽ اسپائني تيلڊ ليزرڊ (*Uromastix tailed lizards*)، اسپاٽ ٿيل انڊين هائوس گيڪو (*Hemidactylus parvimaculatus*)، زميني اگاما (*Agama*) شامل آهن. ايڪوليتا، آري اسڪيلڊ واٽپر (ايڇيس)، انڊين ڪوبرا (انڊين ڪوبرا)، انڊين سينڊي بوا (ايريكس جاني). تجويز ڪيل منصوبو مٽياري ۾ واقع آهي، جيڪو هيٺين سنڌو ماٿري جو حصو آهي. جيئن ته ٽريڪ جي آبهوا خشڪ ۽ آبهوا آهي، علائقي جو اصل فلورا

ٽاڀيڪل ڪنٽين جي ٻيلن جي قسم جي نباتات تي مشتمل آهي، جنهن ۾ ڪنڊن وارا عام طور تي سخت ڪاٺيون نسلون آهن، خاص طور تي *Acacia* جي نسلن سان گڏ آهن. تنهن هوندي به، قدرتي نباتات گهڻو اڳ مڪمل طور تي فصلن سان تبديل ٿي چڪو آهي.

عام طور تي، ضلعي جي نباتات ۾ شيشام (ڊالبرگيا سيسو)، ڪيڪر (اڪيشيا پروسوپيس)، ٽوٽ (مورس البا)، ٽوٽ (مورس آئيديوگيتا)، بير (زيزيفس جوجوبا)، دريڪ (ميليا آزديراچتا)، سارين (البزيا ليبڪ) شامل آهن. *sufeda (Eucalyptus cameldanesis)*، جنڊ (*Prosopis spicigera*)، ۽ *karil (Capparis aphylla)*. واهن ۽ ٻين نمي واري هنڌن تي سار (*Saccharum sara*)، ڪنس گهاس (*Saccharum spontaneum*)، پيلچي (*Tamarix dioica*) ۽ ڪندر (*Typha angustata*) گائون آهن. هن علائقي ۾ ملندڙ چارا گهاس آهن *Madhana (Eleusine khabbal (Cynodon dactylon)* ۽ *degyptica*.

ضلعي جا ڪجهه بنجر علائقا گهڻو ڪري لوڻ وارا آهن ۽ لوڻ برداشت ڪندڙ نسلن تي مشتمل آهن. ضلعي جي حدن ۾ اڪثر ڪري لائي يا سالت سيڊر (*Tamarix dioica*)، ايٽل پائڻ، ڪاگل يا غز (*Tamarix aphylla*)، ڪيڪر/بابول يا گم عربيڪا (*Acacia nilotica*)، *mesquite* يا *Prosopis velaiti kihar*، ڪير جي ٻوٽي يا *aak (Calotropis procera)*، اٺن جو ٿلهو (*Alhagi maurorum*) ۽ ڪنس گهاس (*Saccharum spontanium*)

هن ذيلي منصوبي لاءِ ڪنهن به خانگي زمين جي حصول جي ضرورت ناهي. ان کان علاوه، ڪنهن به اڏاوتن کي ڊاهڻ ۾ ملوث نه هوندو ۽ ڪنهن کي ٻيهر آباد ڪرڻ جي ضرورت نه هوندي، ڇاڪاڻ ته سب پروجيڪٽ وارا علائقا گهٽ آبادي وارن علائقن ۾ آهن ۽ آبادي پکڙيل آهي. جيتوڻيڪ سماجي ۽ ماحولياتي اثرات صرف خارجي افرادي قوت جي آمد، غير محفوظ ٿيل رهجي ويل ضايع ڪرڻ، ۽ مزدورن ۽ ڪميونٽي لاءِ پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت جي مسئلن جي ڪري پيدا ٿي سگهن ٿا، تنهن ڪري ESMP تيار ڪيو ويو آهي. موجوده ٽريڪ مواد جي نقل و حمل لاءِ استعمال ڪيو ويندو، ۽ اهو مواد جي نقل و حمل جي قابل آهي. ناڪاري اثر صرف تعميراتي مرحلي دوران متوقع ٿي سگهي ٿو، جيڪو صرف هن ننڍڙي عرصي تائين ختم ٿيندو. بهرحال، رپورٽ ۾ تجويز ڪيل گهٽتائي جي قدمن کي تعميراتي مدت دوران ٺيڪيدار پاران سختي سان يقيني بڻائڻ جي ضرورت پوندي.

متوقع ناڪاري اثرن کي گاڏين ۽ مشينري جي مناسب چڪاس ۽ سار سنڀال جي ذريعي گهٽائي سگهجي ٿو ته جيئن اخراج کي گهٽائي سگهجي، شور کي ختم ڪرڻ وارن يا مفلرن کي بهاري سامان لاءِ استعمال ڪيو وڃي ۽ اڻ ڄاتل روڊن کي پاڻي ڏيڻ. تعميراتي ملبي / رهجي ويل فضول جي خراب اثرن تي ضابطو مناسب سنڀالڻ ۽ فوري طور تي هٽائڻ سان. فعال تعميراتي سائيت تي تيل جي فضول کي مناسب اسٽوريج ۽ هٽ ڪرڻ ۽ گندي پاڻي جي علاج ذريعي پاڻي جي آلودگي تي ڪنٽرول. سينٽري اسٽوريج ذريعي سالڊ ويسٽ جو ڪنٽرول ۽ صفائي جي نيڪال لاءِ بار بار گڏ ڪرڻ.

پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت کي يقيني بڻايو ويندو مسلسل معائنن جي ذريعي بيمارين ۽ حادثن کي روڪڻ ۽ مزدورن ۽ ڪمپونٽي ۾ آگاهي وڌائڻ ۽ صفائي جي قدمن، COVID-19 مينيجمينٽ ۽ مانيٽرنگ ۽ ايمرجنسي جواب ۽ بچاءُ جا طريقا، مناسب صفائي جي سهولتن جي فراهمي، پيئڻ جو پاڻي ۽ ڪچرو. مزدورن لاءِ ٽوپي.

ماحولياتي ۽ سماجي (E&S) مانيٽرنگ سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪٽ 2014، SFERP جي ESMF، SFERP ۽ اسٽيڪ هولڊر اينگيجمينٽ پلان (SEP) لاءِ تيار ڪيل ليبر مينيجمينٽ پروسيجرز جي مطابق ڪئي ويندي ته جيئن گهٽتائي جي منسوبن تي باقاعدي ۽ مؤثر طريقي سان عمل ڪيو وڃي. اهو ٽن سطحن تي ڪيو ويندو. پروجيڪٽ امپليمينٽيشن يونٽ (PIU) جي سطح تي، ماحوليات ۽ سماجي ماهر حفاظت جي نگراني ڪندا ته يقيني بڻائڻ لاءِ ته گهٽتائي جي منسوبن تي اثرائتي نموني عمل ڪيو پيو وڃي، ۽ باقاعدي سان فيلڊ جا دورا ڪندا. فيلڊ سطح تي، سي ايس سي جو لاڳاپيل عملو وڌيڪ بار بار حفاظتي نگراني ڪندو. ٽئين سطح تي، تعميراتي ٺيڪيدار جي E&S (CC) ٽيم مهينا، ٽه ماهي ۽ ٻه سالي رپورٽون لاڳو ڪندي ۽ تيار ڪندي.

SFERP پروجيڪٽ کي لاڳو ڪرڻ جي مجموعي ذميواري ۽ موجوده ESMP PIU تي منحصر آهي، پراجيڪٽ ڊائريڪٽر جي سربراهي ۾. PIU E&S ٽيم جي مدد سان آهي. PIU پڻ سي ايس سي کي شامل ڪيو آهي، تعميراتي نگراني لاءِ ذميواري. ان مقصد لاءِ تعميراتي ٺيڪن ۾ مناسب شقون شامل ڪيون وينديون.

500,000/- جو هڪ الڳ بجيٽ مختص ڪيو ويو آهي ESMP جي عمل درآمد لاءِ جنهن ۾ شڪايتن جي ازالو ميڪانيزم (GRM) هلائڻ ۽ عام ڪمپونٽي جي مدد جي ضرورت شامل آهي. هي ESMP بل ۽ بل

آف ڪوانٽيٽيز (BOQ) ۾ هڪ عارضي رقم جي طور تي شامل ڪيو ويو آهي. ESMP جي نفاذ ۾ CC، CSC ۽ PIU کان ان پٽ شامل آهن. CC بنيادي طور تي ESMP ۾ تجويز ڪيل تخفيف جي قدمن تي عمل درآمد کي يقيني بڻائڻ جو ذميوار هوندو، جيڪي معاهدي جي دستاويزن جو حصو هوندا. ان ڪري، BOQs ۾ ماحولياتي گهٽتائي جي لاڳت کي الڳ سر جي طور تي معاهدو دستاويزن ۾ لازمي ڪيو ويندو.

بهرحال، جيڪڏهن CC ESMP جي عمل درآمد ۽ رپورٽنگ جي صحيح طريقي سان تعميل ڪرڻ ۾ ناڪام ٿئي ٿي، ته پروپونٽ ESMP جي تعميل سميت معاهدي جي شرطن جي تعميل کي لاڳو ڪندو. ESMP تي عمل درآمد جي سرگرمين کي آسانيءَ سان هلائڻ لاءِ، اها سفارش ڪئي وئي آهي ته EMP تي عملدرآمد سان لاڳاپيل سڀئي بل / ادائگيون CSC Env & Social پاران منظور / تصديق ٿيل هونديون. ESMP عمل درآمد جي قيمت ڪٽجي ويندي عبوري ادائگي جي سرٽيفڪيٽن (IPC) مان جيستائين تعميل نه ڪئي وڃي.